

УДК 330.8:631

JEL Classification: B30, Q10

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202106006>

Ю. О. ЛУПЕНКО, доктор економічних наук,
професор, академік НААН

Теоретико-методологічне забезпечення економічного розвитку аграрного сектору та сільських територій

Мета статті - узагальнити результати досліджень науковців Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» щодо удосконалення теоретичних засад економічного розвитку аграрного сектору та сільських територій, а також розробити економічні основи формування аграрної політики в Україні.

Методика дослідження. У процесі дослідження залежно від його цілей і завдань використано низку загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: теоретичного узагальнення - для обґрунтування теоретико-методологічних положень економічного розвитку аграрного сектору та сільських територій; комплекс загальнологічних методів - як основний методологічний інструментарій наукового пошуку; монографічний - при визначенні сутності і здійсненні методичної оцінки організаційно-економічних умов та логіки тенденцій розвитку окремих сфер аграрного сектору й сільських територій; аналізу і синтезу, індукції та дедукції, порівняння - при вивченні й узагальненні сучасного досвіду і виявленні перспективних пріоритетів удосконалення теоретико-методологічного забезпечення економічного розвитку аграрного сектору та сільських територій в Україні.

Результати дослідження. Здійснено науково обґрунтований аналіз результатів досліджень Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» за 2016-2020 рр. із систематизацією розробок, які становлять методологічну базу реалізації перспективної національно-ідентичної моделі економічного розвитку аграрного сектору та сільських територій, враховуючи пріоритети досягнення конкурентоспроможності та сталості.

Елементи наукової новизни. Розроблено принципово нові засади і науково-методичні підходи щодо пріоритетних напрямів та обґрунтування механізмів забезпечення ефективного економічного розвитку аграрного сектору економіки й сільських територій в умовах розширення самоврядування, децентралізації державного управління та розвитку підприємництва. Зокрема удосконалено теоретико-методологічні засади обґрунтування інноваційної моделі розвитку територій сіл та аграрного сектору економіки; нових підходів щодо нарощування конкурентних переваг вітчизняної агропродовольчої продукції на світових ринках в умовах глобальних викликів і міжнародної інтеграції України, запропоновано Українську модель обігу земель сільськогосподарського призначення, концептуальне бачення розвитку сімейних фермерських господарств.

Практична значущість. Результати досліджень спрямовані на створення сприятливих інституційних умов для ведення господарської та підприємницької діяльності на селі (регуляторна та конкурентна політика продовольчої безпеки, лібералізація доступу до ринків продукції та виробничих факторів) і забезпечення розвитку соціальної складової формування державної політики у розвитку сільських територій; зміцнення різних форм інтеграційних відносин суб'єктів господарювання на селі та їх адаптацію до вимог європейського аграрного й підприємницького права; удосконалення відносин власності, оптимізацію майнових відносин та підвищення конкурентоспроможності підприємницьких структур; забезпечення формування системи ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення та її інфраструктури; посилення дохідної бази бюджетів сільських громад. Розроблені рекомендації сприятимуть нарощуванню експортного потенціалу і збільшенню надходжень до бюджету, зростанню рівня споживання населення, формуванню економічного механізму екологізації земель сільськогосподарського призначення; усуненню проблемних інститутів, що стримують підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки й розвитку аграрного підприємництва; впровадженню науково обґрунтованої моделі фіскального регулювання розвитку аграрного сектору економіки, що позитивно позначиться на рівні добробуту сільських жителів та забезпечить ресурсну базу для вирішення соціальних завдань. Бібліогр.: 29.

Ключові слова: конкурентоспроможність аграрного виробництва; сільські території; сімейні фермерські господарства; Українська модель обігу земель сільськогосподарського призначення; Стратегія сталого розвитку сільських територій України; Стратегія розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні на період до 2025 року.

Постановка проблеми. Перспективне функціонування аграрного сектору економіки й розвиток сільських територій України, у реалізації пріоритетів ефективності господарювання та досягнення сталості сільських територій, потребує креативних науково-практичних розробок стосовно удосконалення: економічних основ формування аграрної політики й інституційного забезпечення підприємницької та соціально-економічної діяльності на селі; механізмів управління розвитком сільськогосподарського виробництва і територій; моделі організації інфраструктури, ціноутворення та матеріально-технічного забезпечення; механізмів сприяння ефективному використанню та обігу земель сільськогосподарського призначення в умовах запровадження ринку; засад розширення фінансово-кредитного, інвестиційного й облікового забезпечення. Реалізація зазначених положень переважно належить до сфери аграрної економічної науки, проте вони потребують аналітичної оцінки як результат наукового пошуку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика економічного розвитку аграрного сектору та сільських територій за напрямками дослідження надзвичайно широка. Одним із флагманів у розробленні і впровадженні результатів наукового пошуку відповідно до визначеної проблематики постає Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» із фундаментальними напрацюваннями і публікаціями, авторами яких є провідні вчені: В. Жук, М. Кропивко, М. Малік, В. Месель-Веселяк, М. Пугачов, В. Рябокони, П. Саблук, М. Федоров, О. Ходаківська, О. Шпикуляк, О. Шпичак та ін. [1-29] за такими напрямками: формування та реалізація аграрної політики; розвиток аграрного підприємництва, кооперації та агропромислової інтеграції; соціально-економічний розвиток сільських територій; організація, прогнозування і управління сільськогосподарським виробництвом та забезпечення його ефективності; розвиток земельних відносин та формування ринку земель сільськогосподарського призначення; ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, розвиток аграрного ринку та

його інфраструктури; формування ринку матеріально-технічних ресурсів та інноваційне забезпечення аграрного виробництва; фінансово-кредитне, інвестиційне та облікове забезпечення аграрного сектору економіки. Разом із тим вагомих наукових досліджень учених потребує систематизованого аналізу з оцінкою перспективності напрямів удосконалень, серед яких пріоритетним вважаємо творчий пошук із проєкцією на засади досягнення сталості й інклюзивності економічного розвитку аграрного сектору та сільських територій.

Мета статті - узагальнити результати досліджень науковців Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» щодо удосконалення теоретичних засад економічного розвитку аграрного сектору та сільських територій, а також розробити економічні основи формування аграрної політики в Україні.

Виклад основних результатів дослідження. Аграрна наука України відома славними традиціями в організації та здійсненні досліджень у різних сферах життєдіяльності суспільства, включаючи економічну. Науково-дослідницькі ініціативи у реалізації процесу створення і забезпечення дифузії інновацій в аграрно-економічній сфері впроваджуються багатьма науковими й освітніми інститутами нашої держави, проте провідним тут є Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки».

Дослідження Інституту традиційно будуються відповідно до п'ятирічних планів науково-дослідних робіт, зміст яких визначається з урахуванням актуальних проблем розвитку аграрної економіки держави. У 2011-2015 рр. Інститут працював за програмою наукових досліджень 39 «Науково-методологічне забезпечення економічних засад конкурентоспроможного аграрного виробництва і розвитку сільських територій» за 13 напрямками фундаментальних досліджень (тем). У 2016-2020 рр. науковці розширили дослідження на виконання прикладної тематики: за цей період було реалізовано 14 наукових проєктів фундаментального та 19 прикладного спрямування в межах

виконання програми наукових досліджень Національної академії аграрних наук України 40 «Теоретико-методологічне забезпечення економічного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій».

У межах проведених фундаментальних досліджень за напрямом «Теоретичні і методологічні засади забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах децентралізації управління» основними науковими результатами є: розроблені стратегічні напрями розвитку підприємства і кооперації в сільському господарстві на період до 2025 року; концепція розвитку сімейних фермерських господарств на період до 2030 року; опрацьовані стратегічні напрями та індикатори сталого розвитку сільських громад і територій в умовах децентралізації та впровадження європейських стандартів; концептуальна модель розвитку аграрного сектору економіки на засадах корпоративізації; визначено перелік заходів і важелів організаційно-економічного механізму забезпечення збалансованого розвитку сільських територій.

Основними результатами наукових досліджень за напрямом «Теоретико-методологічні засади забезпечення розвитку сільськогосподарського виробництва та розвитку земельних відносин в умовах формування ринкового обігу земель в Україні та регіонах» є: опрацьована методика і проведено розрахунки щодо забезпечення підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва та тваринництва по регіонах; розроблений проєкт Загальнодержавної програми розвитку земельних відносин до 2030 року; визначені основні напрями удосконалення нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення в умовах їх ринкового обігу; обґрунтовані правові, організаційні й економічні засади і порядок створення та функціонування Державної фінансової іпотечної установи з метою залучення фінансових ресурсів у аграрний сектор для розвитку сільськогосподарського виробництва та сільських територій.

За напрямом «Теоретико-методологічні засади ціноутворення, розвиток ринків аграрної продукції, матеріально-технічних ресурсів та інновацій» слід виділити найбільш значимі наукові результати: обґрунтовані методичні підходи до оцінки майна та земельних ділянок у підприємствах АПК; удосконалений економіко-організаційний підхід

для забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, згідно з яким пропонується створювати міжгалузеві узгоджувальні комісії цін, витрат і доходів за участю представників сільськогосподарських і переробних підприємств, торговельних організацій, незалежних експертів; розроблені пропозиції з удосконалення маркетингового підходу до трансферу інновацій в аграрне виробництво та розвиток сільських територій; рекомендації щодо оптимізації функціонування вітчизняного агропродовольчого сектору в сучасних умовах розвитку глобальної економіки; визначені тенденції розвитку зовнішньої торгівлі сировиною і готовими харчовими продуктами в умовах посилення міжнародної інтеграції.

За напрямом «Теоретико-методологічні засади фінансового, інвестиційного та облікового забезпечення економічного розвитку аграрного виробництва» основними науковими результатами є: обґрунтування ключових параметрів формування інструментарію податково-бюджетного регулювання діяльності сільськогосподарських товаровиробників в умовах поетапної трансформації державної фінансової підтримки розвитку аграрного сектору економіки України; визначення шляхів і напрямів удосконалення механізму бюджетної підтримки розвитку агропромислового виробництва, зокрема через оцінку проєкту «Про Фонд надання часткових гарантій по кредитних зобов'язаннях»; розроблення моделі та стратегії розбудови галузевого інституту професійних бухгалтерів і аудиторів в Україні, методичних положень щодо процедурного забезпечення аудиту сільськогосподарських підприємств; методичних засад підвищення кваліфікації та професійної компетентності бухгалтерів сільськогосподарських підприємств для підготовки нефінансової звітності, обґрунтування інституціональних засад розвитку теорії і практики аудиту та його ролі у забезпеченні інформаційних потреб суспільства; визначення стратегічних орієнтирів розвитку мікрокредитування та мікрофінансування аграрного виробництва в українському бізнес-середовищі.

У межах програми здійснювалися прикладні дослідження з такими результатами: методично обґрунтована інституційна формалізація інтеграційних відносин сімейного фермерського господарства в механізмі підприємницької діяльності; розроблені

методичні рекомендації організації сімейних фермерських господарств; сформована база даних щодо основних характеристик об'єднаних територіальних громад, що включають сільські населені пункти; розроблені організаційно-економічні інструменти впливу децентралізації на розвиток підприємницького середовища та малих форм господарювання на селі, обґрунтовані напрями підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель і збереження родючості ґрунтів; опрацьовані варіанти фіскального стимулювання трансформації частини господарств населення в суб'єкти підприємництва, з оцінкою їх можливого податкового навантаження та визначено орієнтовні обсяги державної фінансової підтримки, необхідної для належного стимулювання відповідних процесів; створена система науково-методичного та інформаційного супроводження діяльності підприємств АПК через функціонування бухгалтерського порталу «Облік і фінанси АПК» та онлайн консультаційного центру.

Серед ключових розробок Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» в межах виконання Програми наукових досліджень Національної академії аграрних наук України 40 «Аграрна економіка» можна виділити найбільш креативні.

Враховуючи національні особливості ведення аграрного бізнесу, зумовлені інституційною пам'яттю селян щодо реформування виробничих структур, науковцями Інституту запропоновано **організаційно-економічну модель трансформації селянських господарств у сімейні ферми**. У межах Моделі розроблено Концепцію розвитку сімейних фермерських господарств на період до 2030 року [5] і сформовано для її реалізації науково-методичне забезпечення становлення та розвитку сімейних фермерських господарств як основи сталості сільських територій [13, 14, 22]. Розробка спрямована на формування стратегічно значимого укладу сімейних фермерських господарств для суттєвого впливу на сталий розвиток сільського господарства та сільських територій і передбачає вирішення низки завдань, зокрема: розширити економічну основу для розвитку сільських громад та ведення політики сільського розвитку; підвищити капіталізацію сімейних фермерських господарств; збільшити обсяги виробництва нішевих видів сільськогосподарської продукції, гарантуючи створення

додаткових сприятливих умов для ефективної сільської зайнятості; забезпечити розвиток сільських територій і збереження сільського укладу життя в межах досягнення пріоритетів Цілей сталого розвитку. За розрахунками науковців, їх реалізація дозволить досягти збільшення на 30 % кількості малих фермерських господарств із землекористуванням до 500 гектарів; створення 3 тис. сімейних фермерських господарств (СФГ) щорічно; збільшення кількості сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, заснованих СФГ самостійно або спільно з ОСГ, на 100-120 одиниць щорічно.

Сформована **Організаційно-економічна модель обслуговуючої кооперації на селі** включає комплекс методичних розробок, спрямованих на удосконалення механізму господарювання дрібних і середніх товаровиробників на засадах коаліційного характеру економічної та соціальної відповідальності з урахуванням принципів сталого розвитку. Зокрема, удосконалено методологію організаційно-економічного забезпечення розвитку кооперації на селі; запропоновано концептуальні засади пріоритетів кооперації та інтеграційних відносин в аграрному секторі [8]; сформовано методичні характеристики оцінки засад формування організаційно-економічної моделі кооперації та інтеграції на селі [9]; розроблено концептуальні проекти створення спеціалізованих сільськогосподарських кооперативів [4, 7].

Важливе місце в науково-методичному забезпеченні розвитку вітчизняного аграрного сектору займає розроблена в Інституті **Українська модель обігу земель сільськогосподарського призначення**. Модель враховує результати опитування щодо стану земельних відносин і можливих моделей обігу земель сільськогосподарського призначення в оцінках власників земельних паїв, керівників сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств, очільників і представників територіальних громад [17]. Визначено теоретико-методологічні особливості економічного регулювання земельних відносин та обґрунтовано теорію нормативної грошової оцінки земель [27]. Розкрито мету створення та основні завдання спеціалізованих інституцій, на які покладено функції з регулювання ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення [19]. Запропоновано інструментарій капіталізації земельних активів [3].

Для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку аграрної сфери особливий інтерес становить *стратегія сталого розвитку сільських територій України на засадах впровадження селозберігаючої моделі аграрного устрою*. В межах розробки сформовано стратегічне бачення аграрного устрою України як визнаної суспільством системи організації ведення сільськогосподарської діяльності на основі її багатофункціональності, оптимізації землеволодіння і землекористування, розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарської діяльності та інтеграційних процесів [1]. Обґрунтовано пріоритети розвитку сільських територій на засадах багатокладності, раціональне розміщення продуктивних сил сільськогосподарства і стратегію дій щодо їх розбудови в умовах децентралізації влади та євроінтеграції [10]. Визначено основні засади стратегії сталого розвитку сільських територій [24]. Проаналізовано стан і тенденції формування об'єднаних територіальних громад у сільській місцевості [28]. Опрацьовано шляхи вирішення актуальних питань власності на землі сільськогосподарського призначення для розбудови селозберігаючої моделі аграрного устрою [2].

Послідовно реалізуючи ідею визнання сільського господарства базовою складовою аграрного сектору, системоутворюючим у національній економіці, що формує засади збереження суверенності держави - продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну й енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій, аграрного устрою України, колектив ННЦ «Інститут аграрної економіки» брав участь у підготовці *Стратегії розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні на період до 2025 року та низки методичних розробок з її реалізації* [26]. Зокрема, розроблено стратегічні підходи та план дій щодо управління аграрним сектором економіки України, галузями сільського господарства і сільськими територіями, інвестиційного забезпечення розвитку агропродовольчого виробництва та соціально-економічних умов життя селян [23]. Послідовно розкрито основні завдання аграрної політики на сучасному етапі розвитку держави [20], наведено рекомендації щодо визначення ресурсного потенціалу аграрного

виробництва, обґрунтування інвестиційних пріоритетів і заходів з поліпшення планування соціально-економічних, екологічних і охоронних сфер діяльності на сільських територіях [18]. Новаціями Стратегії стали положення щодо диверсифікації сільської економіки; розвитку цифровізації, адже цифрова трансформація не тільки збільшує ефективність виробництва, але й значно впливатиме на динаміку пропозиції та попиту на агропродовольчі товари.

Внеском науковців Інституту в систему науково-організаційного забезпечення розвитку національної аграрної сфери на сучасному етапі є низка проєктів програмних і прогнозних документів:

Проєкт Стратегії розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні на період до 2025 року;

Проєкт Концепції розвитку сільських територій до 2025 року;

Пропозиції до національної стратегії нормативно-правової і техніко-технологічної підтримки з проблем землеробства та екологічної безпеки використання орних земель;

Пропозиції до проєкту Цілей сталого розвитку на період до 2030 року;

Науково обґрунтовані пропозиції до проєкту Концепції обігу земель сільськогосподарського призначення;

Проєкт Стратегічних напрямів сталого розвитку сільських територій на період до 2025 року;

Стратегічні пріоритети удосконалення управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій;

Організаційно-правове забезпечення земельної реформи в частині підготовки до запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення: Доповідна записка про невідкладні заходи щодо реалізації земельної реформи та підготовчих етапів уведення ринкового обігу земель; Пропозиції до законопроєкту про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання обігу земель сільськогосподарського призначення, зокрема, щодо проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» № 2178 від 25.09.2019 р., поданого Кабінетом Міністрів України;

Пропозиції до проєкту Стратегії продовольчої безпеки України.

З огляду на те, що уряд країни підтримав проголошені Генеральною Асамблеєю ООН глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та взяв зобов'язання забезпечувати досягнення національних Цілей, при виконанні в 2021-2025 рр. завдань ПНД НААН 36 «Аграрна економіка» та ПНД НААН 41 «Інноваційний розвиток» планується зосередити дослідження на найбільш актуальних напрямках розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій, спрямованих на досягнення Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року. Зокрема, планується спрямувати діяльність науковців Інституту на вирішення таких завдань:

1. Розроблення науково обґрунтованих пропозицій з організаційно-економічного стимулювання підприємництва і концептуальних положень його інституціоналізації для забезпечення сталого розвитку сільських територій, в тому числі розвитку сімейних фермерських господарств на засадах соціально-економічної інклюзивності та сталості.

2. Визначення концептуальних засад формування соціуму на селі, збереження людності, підвищення рівня зайнятості й матеріального добробуту селян в умовах децентралізації влади та адміністративно-територіальної реформи.

3. Наукове забезпечення становлення сучасної системи управління розвитком аграрного виробництва та сільських територій, що передбачає розробку Концепції з реформування системи управління аграрною сферою для сприяння досягненню «Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року».

4. Опрацювання пропозицій щодо теоретико-методологічних напрямів трансформації регіонального розміщення та спеціалізації сільськогосподарського виробництва на принципах підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції та конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах змін клімату.

5. Формування інституційної моделі управління земельними ресурсами на засадах інклюзивності сталого сільського розвитку, що передбачає визначення науково обґрунтованих напрямів адаптації сільського господарства до глобальних змін клімату та методів прогнозування їх економічних наслідків.

6. Розроблення концептуальних підходів до інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення формування інклюзивної моделі розвитку аграрного сектору економіки.

7. Розроблення економічних засад удосконалення функціонування основних ринків аграрної продукції у напрямі вирішення продовольчих та енергетичних проблем в умовах трансформаційних змін.

8. Формування концептуальних засад функціонування глобального та регіональних ринків і пропозицій щодо їх розвитку за рахунок міжнародної інтеграції

9. Визначення концептуальних підходів до інноваційної моделі розвитку аграрних підприємств в умовах сталості.

10. Формування теоретико-методологічних засад модернізації системи та механізмів фінансового регулювання сталого розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій.

11. Створення інституціонального базису розвитку бухгалтерського обліку та звітності сільськогосподарської діяльності на вимоги Цілей сталого розвитку сільського господарства і сільських територій, зокрема в умовах трансформації та діджиталізації систем управління.

Висновки. Виконання зазначених завдань передбачається шляхом поглиблення теоретичних положень, обґрунтування методологічних підходів до розв'язання актуальних проблем і викликів, моделювання перспективних соціально-економічних процесів, використання кращого світового досвіду та досягнень світової науки. Науково-дослідну роботу та механізми її організації передбачається перспективно спрямовувати на формування креативних науково-дослідних результатів, втілюваних у розробках, з наступною дифузією знань серед суб'єктів наукового дискурсу і практиків агрогосподарування. Магістральним завданням у реалізації пріоритетів агроекономічної дослідницької діяльності має стати поглиблення та адаптоване до сучасних реалій розширення теоретико-методологічних засад економічного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій з обов'язковою проєкцією передбачень майбутнього.

Економічний розвиток аграрного сектору та сільських територій забезпечуватиметься шляхом удосконалення теоретико-методологічного базису щодо:

подолання кризових явищ і соціально-економічних втрат на селі;

трансформування моделі управління на основі раціонального поєднання галузевої та територіально-самоврядної системи, децентралізації, самоврядування та адаптації до принципів ЄС;

підвищення конкурентоспроможності підприємницьких та кооперативно-інтеграційних структур в аграрній сфері;

розвитку земельних відносин в умовах обігу земель сільськогосподарського призначення;

Список бібліографічних посилань

1. Аграрний устрій України : наукове видання ; за ред. Ю. О. Лупенка, М. Ф. Кропивка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 72 с.
2. Жук В. М. Обіг земель сільськогосподарського призначення за селозберігаючою моделлю аграрного устрою України : наук. доп. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 128 с.
3. Жук В. М., Бездушна Ю. С., Попко Є. Ю. Капіталізація національного багатства України: вартість земель сільськогосподарського призначення : наук. доп. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 48 с.
4. Інвестиційний проект створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу / [Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2018. 68 с.
5. Концепція розвитку сімейних фермерських господарств на період до 2030 року: проєкт / [Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк, В. А. Мамчур, Р. Я. Корінець]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2021. 20 с.
6. Методичні рекомендації з облікового забезпечення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств / [Жук В. М., Бездушна Ю. С., Мельничук Б. В. та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 48 с.
7. Методичні рекомендації з організації молочарських обслуговуючих кооперативів / М. В. Гладій, Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2018. 84 с.
8. Методичні рекомендації з регулювання економічних відносин у сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах / Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, Б. В. Мельничук та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 120 с.
9. Методичні рекомендації з формування системи кооперативних відносин / М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк, Р. Я. Корінець та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 68 с.
10. Наукові основи і стратегічні пріоритети сталого розвитку сільських територій України / [Гадзало Я. М., Жук В. М., Могилова М. М. та ін.] ; за ред. Я. М. Гадзала. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 40 с.
11. Нечипоренко О. М. Рекомендації щодо модернізації управління зрошуваним землеробством на різних ієрархічних рівнях. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2018. 43 с.
12. Облік і оцінка земель сільськогосподарського призначення та прав їх оренди: посібник / [Жук В. М., Бездушна Ю. С., Мельничук Б. В. та ін.] ; за ред. Жука В. М., Бездушної Ю. С., Мельничука Б. В. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2018. 120 с.
13. Організаційно-економічне забезпечення розвитку сімейних фермерських господарств : монографія / [Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 212 с.
14. Організація сімейних фермерських господарств : методичні рекомендації / укладачі [Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 92 с.
15. Перспективи розвитку зовнішньоторговельних відносин України з Європейським Союзом в аграрній сфері / Пугачов М. І., Духницький Б. В., Мельник О. А. та ін. ; за ред. М. І. Пугачова. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 40 с.

формування організаційно-економічних умов для збільшення надходжень від експорту продукції;

утворення ефективної системи ціноутворення на аграрному ринку та механізмів інфраструктурного забезпечення господарювання на селі;

визначення найбільш ефективних напрямів матеріально-технічного, фінансово-кредитного, інвестиційного, інноваційного забезпечення сільського господарства, сільських громад і територій.

References

1. Lupenko, Yu.O., Kropyvko, M.F., et al. (2017). Agrarnyi ustrii Ukrainy : naukove vydannia [Agrarian system of Ukraine: scientific publication]. Yu.O. Lupenko, M.F. Kropyvko (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
2. Zhuk, V.M. (2017). Obih zemel silskohospodarskoho pryznachennia za selozberihaiuchoiu modelliu ahrarnoho ustroi Ukrainy : nauk. dop. [Circulation of agricultural lands according to the rural-preserving model of the agrarian system of Ukraine: scientific report]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
3. Zhuk, V.M., Bezдушna, Yu.S. & Popko, Ye.Yu. (2019). Kapitalizatsiia natsionalnogo bahatstva Ukrainy: vartist zemel silskohospodarskoho pryznachennia : nauk. dop. [Capitalization of national wealth of Ukraine: the value of agricultural land: scientific report]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
4. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Yo., Shpykuliak, O.H., et al. (2018). Investytsiinyi proekt stvorennia silskohospodarskoho obsluhovuiuchoho kooperatyvu [Investment project for the establishment of an agricultural service cooperative]. Yu.O. Lupenko (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
5. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Yo., Shpykuliak, O.H., Mamchur, V.A. & Korinets, R.Ya. (2021). Kontseptsiia rozvytku simeinykh fermerskykh gospodarstv na period do 2030 roku: proiekt [The concept of family farms development for the period up to 2030: project]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
6. Zhuk, V.M., Bezдушna, Yu.S., Melnychuk, B.V., et al. (2019). Metodichni rekomendatsii z oblikovoho zabezpechennia investytsiinoi pryvabylosti silskohospodarskykh pidpriemstv [Methodical recommendations on accounting for investment attractiveness of agricultural enterprises]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
7. Hladii, M.V., Lupenko, Yu.O., Malik, M.Yo., et al. (2018). Metodichni rekomendatsii z orhanizatsii molocharskykh obsluhovuiuchykh kooperatyviv [Methodical recommendations on the organization of dairy service cooperatives]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
8. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Yo., Melnychuk, B.V., et al. (2015). Metodichni rekomendatsii z rehulivannia ekonomichnykh vidnosyn u silskohospodarskykh obsluhovuiuchykh kooperatyvakh [Methodical recommendations for the regulation of economic relations in agricultural service cooperatives]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
9. Malik, M.Yo., Shpykuliak, O.H., Korinets, R.Ya, et al. (2017). Metodichni rekomendatsii z formuvannia systemy kooperatyvnykh vidnosyn [Methodical recommendations for the formation of a system of cooperative relations]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
10. Hadzalo, Ya.M., Zhuk, V.M., Mohylova, M.M., et al. (2019). Naukovi osnovy i stratehichni priorytety staloho rozvytku silskykh terytorii Ukrainy [Scientific bases and strategic priorities of sustainable development of rural areas of Ukraine]. Ya.M. Hadzalo (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
11. Nychyporenko, O.M. (2018). Rekomendatsii shchodo modernizatsii upravlinnia zroshuvanykh zemlerobstvom na riznykh iierarkhichnykh rivniakh [Recommendations for modernization of irrigated agriculture management at different hierarchical levels]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].

16. Перспективні форми організації господарської діяльності на селі : наук. доп. / [кол. авторів: Ю. О. Лупенко, О. Г. Шпикуляк, В. Я. Месель-Веселяк та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 114 с.
17. Результати опитування щодо моделей обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні / Лупенко Ю. О., Ходаківська О. В., Шпичак О. М., Юрченко І. В., Матвієнко А. П. та ін. Київ : ННЦ ІАЕ, 2018. 52 с.
18. Рекомендації з розроблення Дорожньої інвестиційної карти розвитку аграрного району / за ред. Я. М. Гадзала, П. Т. Саблука. Київ : Аграр. наука, 2017. 148 с.
19. Ринковий обіг земель сільськогосподарського призначення: досвід країн ЄС / Ю. О. Лупенко, О. В. Ходаківська, І. В. Юрченко. Київ : ННЦ ІАЕ, 2019. 80 с.
20. Розвиток економіки сільського господарства України в 2011-2015 рр. : наук. доп. / [Гадзала Я. М., Лупенко Ю. О., Пугачов М. І. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 546 с.
21. Розвиток малих аграрних підприємств у ринковому інституційному середовищі: індикатори та ефективність : монографія / [Лупенко Ю. О., Шпикуляк О. Г., Малік М. Й. та ін.] ; за ред. О. Г. Шпикуляка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 204 с.
22. Розвиток селянських господарств в умовах трансформації аграрного сектору економіки / [М. Й. Малік, М. М. Кропивко, В. А. Мамчур та ін.] ; за ред. М. Й. Маліка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 84 с.
23. Стратегічні напрями розвитку сільськогосподарського виробництва України (методичні підходи та розрахунки) / [Лупенко Ю. О., Месель-Веселяк В. Я., Грищенко О. Ю., Волосяк Ю. В.] ; за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 28 с.
24. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року / [Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Булавка О. Г. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 60 с.
25. Стратегія розвитку галузевого інституту професійних бухгалтерів та аудиторів : колективна монографія ; за ред. Жука В. М., Бездушної Ю. С. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2020. 184 с.
26. Стратегія розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні на період до 2025 року / [за ред. акад. НААН Я. М. Гадзала, М. І. Бащенко, В. М. Жука, Ю. О. Лупенка]. Київ : Аграр. наука, 2016. 216 с.
27. Теоретичні засади розвитку земельних відносин у сільському господарстві / [Ходаківська О. В., Федоров М. М., Месель-Веселяк В. Я. та ін.] ; за ред. Ю. О. Лупенка, О. В. Ходаківської. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2018. 236 с.
28. Формування об'єднаних територіальних громад у сільській місцевості (інформаційно-аналітичний огляд) / [Ю. О. Лупенко, М. М. Могилова, О. В. Самофал та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2018. 46 с.
29. Ціновий моніторинг ринків сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки. 2016-2018 рр. Травень / Ю. О. Лупенко, О. М. Шпичак, О. В. Боднар [та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2018. 60 с.
12. Zhuk, V.M., Bezdushna, Yu.S., Melnychuk, B.V., et al. (2018). Oblik i otsinka zemel silskohospodarskoho pryznachennia ta prav yikh orendy: posibnyk [Accounting and valuation of agricultural land and their lease rights: guide]. Zhuk V.M., Bezdushna Yu.S., Melnychuk B.V. (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
13. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Yo., Shpykuliak, O.H., et al. (2019). Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia rozvytku simeinykh fermerskykh gospodarstv : monohrafiia [Organizational and economic support for the development of family farms: monograph] Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
14. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Yo., Shpykuliak, O.H., et al. (2020). Orhanizatsiia simeinykh fermerskykh gospodarstv : metodychni rekomendatsii [Organization of family farms: guidelines]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
15. Pugachov, M.I., Dukhnytskyi, B.V., Melnyk, O.A., et al. (2016). Perspektyvy rozvytku zovnishnotorhovelnykh vidnosyn Ukrainy z Yevropeiskym Soiuzom v ahrarnii sferi [Prospects for the development of Ukraine's foreign trade relations with the European Union in the agricultural sector]. M.I. Pugachov (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
16. Lupenko, Yu.O., Shpykuliak, O.H., Mesel-Veseliak, V.Ya., et al. (2019). Perspektyvni formy orhanizatsii hospodarskoi diialnosti na seli : nauk. dop. [Perspective forms of organization of economic activity in the rural areas: scientific report]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
17. Lupenko, Yu.O., Khodakivska, O.V., Shpychak, O.M., Yurchenko, I.V., Matviienko, A.P., et al. (2018). Rezultaty opytuvannia shchodo modelei obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia v Ukraini [Results of a survey on models of agricultural land turnover in Ukraine]. Kyiv : NNTs IAE [In Ukrainian].
18. Hadzalo, Ya.M., Sabluk, P.T., et al. (2017). Rekomendatsii z rozroblennia Dorozhnoi investytsiinoi karty rozvytku ahrarnoho raionu [Recommendations for the development of the Road Investment Map for the development of the agricultural area]. Ya.M. Hadzalo, P.T. Sabluk (Ed.). Kyiv : Ahrar. nauka [In Ukrainian].
19. Lupenko, Yu.O., Khodakivska, O.V. & Yurchenko, I.V. (2019). Rynkovyi obih zemel silskohospodarskoho pryznachennia: dosvid krain YeS [Market turnover of agricultural land: the experience of EU countries]. Kyiv : NNTs IAE [In Ukrainian].
20. Hadzalo, Ya.M., Lupenko, Yu.O., Pugachov, M.I. , et al. (2016). Rozvytok ekonomiky silskoho gospodarstva Ukrainy v 2011-2015 rr. : nauk. dop. [Development of the agricultural economy of Ukraine in 2011-2015: scientific report]. Yu. O. Lupenko (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
21. Lupenko, Yu.O., Shpykuliak, O.H., Malik, M.Yo., et al. (2017). Rozvytok malykh ahrarnykh pidpriemstv u rynkovomu instytutsinomu seredovyshchi: indykatory ta efektyvnist : monohrafiia [Development of small agricultural enterprises in the market institutional environment: indicators and efficiency: monograph]. O.H. Shpykuliak (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
22. Malik, M.Yo., Krovyvko, M.M., Mamchur, V.A., et al. (2017). Rozvytok selianskykh gospodarstv v umovakh transformatsii ahrarnoho sektoru ekonomiky [Development of peasant farms in the conditions of transformations of the agrarian sector of the economy]. M.Yo. Malik (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
23. Lupenko, Yu.O., Mesel-Veseliak, V.Ya., Hryshchenko, O.Yu. & Volosiuk, Yu.V. (2016). Stratehichni napriamy rozvytku silskohospodarskoho vyrobnytstva Ukrainy (metrychni pidkhody ta rozrakhunky) [Strategic directions of development of agricultural production of Ukraine (methodical approaches and calculations)] Yu.O. Lupenko, V.Ya. Mesel-Veseliak (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
24. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Yo., Bulavka, O.H., et al. (2020). Stratehichni napriamy staloho rozvytku silskykh terytorii na period do 2030 roku [Strategic directions of sustainable development of rural areas for the period up to 2030]. Yu.O. Lupenko (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
25. Zhuk, V.M., Bezdushna, Yu.S. (2020). Stratehiia rozvytku haluzevoho instytutu profesiinykh bukhhalteriv ta audytoriv : kolektyvna monohrafiia [Development strategy of the branch institute of professional accountants and auditors: collective monograph]. V.M. Zhuk, Yu.S. Bezdushna (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].

26. Hadzalo, Ya.M., Bashchenko, M.I., Zhuk, V.M., Lupenko, Yu.O. (2016). Stratehiia rozvytku silskohospodarskoho vyrobnytstva v Ukraini na period do 2025 roku [Strategy for the development of agricultural production in Ukraine until 2025]. Ya.M. Hadzalo, M.I. Bashchenko, V.M. Zhuk, Yu.O. Lupenko (Ed.). Kyiv : Ahrar.nauka [In Ukrainian].
27. Khodakivska, O.V., Fedorov, M.M., Mesel-Veseliak, V.Ya., et al. (2018). Teoretychni zasady rozvytku zemelnykh vidnosyn u silskomu hospodarstvi [Theoretical foundations of land relations in agriculture]. Yu.O. Lupenko, O.V. Khodakivska (Ed.). Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
28. Lupenko, Yu.O., Mohylova, M.M., Samofal, O.V., et al. (2018). Formuvannia ob'iednanykh terytorialnykh hromad u silskii mistsevosti (informatsiino-analitychnyi ohliad) [Formation of united territorial communities in rural areas (information and analytical review)]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].
29. Lupenko, Yu.O., Shpychak, O.M., Bodnar, O.V., et al. (2018). Tsinovyi monitorynh ryнкiv silskohospodarskoi produktsiitа produktiv yii pererobky. 2016-2018 rr. Traven [Price monitoring of markets for agricultural products and products of its processing. 2016-2018 May]. Kyiv : NNTs «IAE» [In Ukrainian].

Lupenko Yu. O. Theoretical and methodological support of economic development of agricultural sector and rural areas

The purpose of the article is generalization of the research results of scientists of the National Research Center "Institute of Agrarian Economy" to improve the theoretical foundations of economic development of the agricultural sector and rural areas, as well as the development of economic foundations for the formation of agricultural policy in Ukraine.

Research methods. In the process of research, depending on the goals and objectives, a number of general scientific and special methods were used, in particular: theoretical generalization - to substantiate the theoretical and methodological provisions of the economic development of the agricultural sector and rural areas; a complex of general logical methods - as the main methodological toolkit for scientific research; monographic - when defining the essence and implementing a methodological assessment of organizational and economic conditions and the logic of development trends in certain areas of the agricultural sector and rural areas; analysis and synthesis, induction and deduction, comparison - in the study and generalization of modern experience and identification of promising priorities for improving the theoretical and methodological support for the economic development of the agricultural sector and rural areas in Ukraine.

Research results. A scientifically substantiated analysis of the research results of the National Research Center "Institute of Agrarian Economics" for 2016-2020 with the systematization of developments that form the methodological basis for the implementation of a promising nationally identical model of economic development of the agricultural sector and rural areas, taking into account the priorities of achieving competitiveness and sustainability.

Scientific novelty. Fundamentally new foundations and scientific and methodological approaches in priority areas and substantiation of mechanisms for ensuring effective economic development of the agricultural sector of the economy and rural areas in the context of expanding self-government, decentralization of public administration and development of entrepreneurship have been developed. In particular, the theoretical and methodological foundations of substantiating an innovative model for the development of rural areas and the agricultural sector of the economy have been improved; new approaches to increasing the competitive advantages of domestic agri-food products on world markets in the context of global challenges and international integration of Ukraine, proposed a Ukrainian model of agricultural land turnover, a conceptual vision of the development of family farms.

Practical significance. The research results are aimed at creating favorable institutional conditions for conducting economic and entrepreneurial activities in rural areas (regulatory and competitive policy of food security, liberalization of access to product markets and production factors) and ensuring the development of the social component of the formation of state policy in the development of rural areas; strengthening of various forms of integration relations of economic entities in rural areas and their adaptation to the requirements of European agrarian and business law; improving property relations, optimizing property relations and increasing the competitiveness of entrepreneurial structures; ensuring the formation of a system of market turnover of agricultural land and its infrastructure; strengthening the income base of the budgets of rural communities. The developed recommendations will help to build up export potential and increase budget revenues, increase the level of consumption of the population, form an economic mechanism for greening agricultural lands; elimination of problem institutions that restrain the increase in the competitiveness of the agrarian sector of the economy and the development of agrarian entrepreneurship; introduction of a scientifically grounded model of fiscal regulation of the development of the agrarian sector of the economy, which will have a positive effect on the well-being of rural residents and provide a resource base for solving social problems. Refs.: 29.

Keywords: competitiveness of agricultural production; rural areas; family farms; Ukrainian model of agricultural land turnover; Strategy for sustainable development of rural areas of Ukraine; Strategy for the development of agricultural production in Ukraine for the period up to 2025.

Lupenko Yurii Oleksiiovych - doctor of economic sciences, professor, academician of NAAS, director of National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127), vice-president of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (9, M. Omelianovycha-Pavlenka St., Kyiv, 01010)

E-mail: pd@iae.org.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

Лупенко Ю. А. Теоретико-методологическое обеспечение экономического развития аграрного сектора и сельских территорий

Цель статьи - обобщить результаты исследований учёных Национального научного центра «Институт аграрной экономики» по совершенствованию теоретических основ экономического развития аграрного сектора и сельских территорий, а также разработать экономические основы формирования аграрной политики в Украине.

Методика исследования. В процессе исследования в зависимости от его целей и задач использован ряд общенаучных и специальных методов, в частности: теоретического обобщения - для обоснования теоретико-методологических положений экономического развития аграрного сектора и сельских территорий; комплекс общелогических методов - как основной методологический инструментальный научного поиска; монографический - при определении сущности и осуществлении методической оценки организационно-экономических условий и логики тенденций развития отдельных сфер аграрного сектора и сельских территорий; анализа и синтеза, индукции и дедукции, сравнения - при изучении и обобщении современного опыта и выявлении перспективных приоритетов совершенствования теоретико-методологического обеспечения экономического развития аграрного сектора и сельских территорий в Украине.

Результаты исследования. Осуществлен научно обоснованный анализ результатов исследований Национального научно-го центра «Институт аграрной экономики» в течение 2016-2020 гг. по систематизации разработок, которые составляют методологическую базу реализации перспективной национально-идентичной модели экономического развития аграрного сектора и сельских территорий, учитывая приоритеты достижения конкурентоспособности и устойчивости.

Элементы научной новизны. Разработаны принципиально новые основы и научно-методические подходы относительно приоритетных направлений и обоснований механизмов обеспечения эффективного экономического развития аграрного сектора экономики и сельских территорий в условиях расширения самоуправления, децентрализации государственного управления и развития предпринимательства. В частности усовершенствованы теоретико-методологические основы обоснования инновационной модели развития территорий сел и аграрного сектора экономики; новых подходов по наращиванию конкурентных преимуществ отечественной агропродовольственной продукции на мировых рынках в условиях глобальных вызовов и международной интеграции Украины, предложена Украинская модель оборота земель сельскохозяйственного назначения, концептуальное видение развития семейных фермерских хозяйств.

Практическая значимость. Результаты исследований направлены на создание благоприятных институциональных условий для ведения хозяйственной и предпринимательской деятельности на селе (регуляторная и конкурентная политика продовольственной безопасности, либерализация доступа к рынкам продукции и производственных факторов) и обеспечения развития социальной составляющей формирования государственной политики в развитии сельских территорий; укрепление различных форм интеграционных отношений субъектов хозяйствования на селе и их адаптацию к требованиям европейского аграрного и предпринимательского права; совершенствование отношений собственности, оптимизацию имущественных отношений и повышение конкурентоспособности предпринимательских структур; обеспечение формирования системы рыночного оборота земель сельскохозяйственного назначения и его инфраструктуры; усиление доходной базы бюджетов сельских общин. Разработанные рекомендации будут способствовать наращиванию экспортного потенциала и увеличению поступлений в бюджет, повышению уровня потребления населения, формированию экономического механизма экологизации земель сельскохозяйственного назначения; устранению проблемных институтов, сдерживающих рост конкурентоспособности аграрного сектора экономики и развития аграрного предпринимательства; внедрению научно обоснованной модели фискального регулирования развития аграрного сектора экономики, что положительно отразится на уровне благосостояния сельских жителей и обеспечит ресурсную базу для решения социальных задач. Библиогр.: 29.

Ключевые слова: конкурентоспособность аграрного производства; сельские территории; семейные фермерские хозяйства; Украинская модель оборота земель сельскохозяйственного назначения; Стратегия устойчивого развития сельских территорий Украины; Стратегия развития сельскохозяйственного производства в Украине на период до 2025 года.

Лупенко Юрий Алексеевич - доктор экономических наук, профессор, академик НААН, директор Национального научного центра «Институт аграрной экономики» (03127, г. Киев, ул. Героев Оборона, 10), вице-президент Национальной академии аграрных наук Украины (01010, г. Киев, ул. Михаила Омеляновича-Павленко, 9)
E-mail: pd@iae.org.ua
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

Стаття надійшла до редакції 07.06.2021 р.

Фахове рецензування: 14.06.2021 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Лупенко Ю. О. Теоретико-методологічне забезпечення економічного розвитку аграрного сектору та сільських територій. *Економіка АПК*. 2021. № 6. С. 6 – 15. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202106006>

Lupenko, Yu.O. (2021). Teoretyko-metodolohichne zabezpechennia ekonomichnoho rozvytku ahrarnoho sektoru ta silskykh terytorii [Theoretical and methodological support of economic development of agricultural sector and rural areas]. *Ekonomika APK*, 6, pp. 6 – 15 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202106006>

*